

DECIZIE
asupra sesizării Judecătoria Fălești cu privire la excepția de
neconstituționalitate a Legii nr.186-XVI din 29 iunie 2006

din 26.03.2007

Monitorul Oficial nr.43-46/7 din 30.03.2007

* * *

Curtea Constituțională în componența:

Dumitru PULBERE - președinte

Alina IANUCENCO - judecător

Victor PUȘCAȘ - judecător-raportor

Elena SAFALERU - judecător

Valeria ȘTERBEȚ - judecător

Ion VASILATI - judecător

cu participarea grefierului Galina Pancratov, examinând în prealabil, în conformitate cu art.44 din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea Judecătoria Fălești privind excepția de neconstituționalitate a Legii nr.186-XVI din 29 iunie 2006 “Pentru modificarea și completarea Legii nr.1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice”,

a constatat:

La 13 martie 2007 Curtea Constituțională a fost sesizată de Judecătoria Fălești asupra excepției de neconstituționalitate a Legii nr.186-XVI din 29 iunie 2006 “Pentru modificarea și completarea Legii nr.1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice”¹ (în continuare - Legea nr.186-XVI).

¹ M.O., 2006, nr.126-130, art.601

După cum rezultă din sesizare, Judecătoria Fălești, la examinarea acțiunii civile a cetățenei T.M. către Primăria s.Pîrlița, raionul Fălești, Consiliul raional Fălești și Statul Republica Moldova privind repararea prejudiciilor materiale și morale cauzate prin represiunile politice în anii 1940-1949, a admis cererea reclamantei și a intervenientului M.C. de a declanșa procedura excepției de neconstituționalitate a Legii nr.186-XVI și a sesizat Curtea Constituțională direct, în baza art.12¹ din Codul de procedură civilă.

Raportînd sesizarea la dispozițiile art.135 alin.(1) lit. g) din Constituție, art.24 și art.25 lit.g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, precum și art.38 alin.(1) lit.g) și art.39 din Codul jurisdicției constituționale, care stipulează competența în materie a Curții Constituționale și subiecții cu drept de sesizare, Curtea Constituțională reține următoarele.

În fundamentarea dreptului său de sesizare directă a Curții Constituționale, Judecătoria Fălești invocă art.12¹ din Codul de procedură civilă² în redacția Legii nr.244-XVI din 21 iulie 2006 “Pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă al Republicii Moldova”³, care conferă tuturor instanțelor judecătorești dreptul de sesizare directă a Curții Constituționale, dacă, în procesul judecării pricinii, se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată intră în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova, iar controlul constituționalității actului normativ este de competența Curții Constituționale.

² M.O., 2003, nr.111-115, art.451

³ M.O., 2006, nr.178-180, art.814

Judecătoria Fălești se consideră îndreptățită să sesizeze direct Curtea Constituțională, deși legiuitorul nu a operat modificările necesare în Constituție, Legea cu privire la Curtea Constituțională și Codul jurisdicției constituționale pentru a le aduce în concordanță cu prevederea respectivă din Codul de

procedură civilă, pentru următoarele considerente: 1) art.12¹ din Codul de procedură civilă a fost adoptat ulterior celorlalte norme pertinente; 2) interpretarea sintagmei “Curtea Supremă de Justiție” cuprinsă în art.135 alin.(1) lit.g) din Constituție în sens de orice instanță de judecată și 3) dreptul persoanei la un recurs efectiv este prioritar față de coliziunile de drept.

Curtea Constituțională apreciază că art.12¹ din Codul de procedură civilă este o normă de lege organică ulterioară legilor pertinente - Legea cu privire la Curtea Constituțională și Codul jurisdicției constituționale, însă inferioară Constituției Republicii Moldova.

Conform art.135 alin.(1) lit.g) din Constituție, Curtea Constituțională rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate, sesizate de Curtea Supremă de Justiție. În Hotărîrea nr.15 din 6 mai 1997 “Cu privire la interpretarea art.135 alin.(1) lit.g) din Constituția Republicii Moldova”⁴, în pct.6, Curtea Constituțională a fost explicită în acest sens: “În cazul sesizării Curții Constituționale în baza art.135 alin.(1) lit.a) subiecți cu drept de sesizare pot fi organele indicate în art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională (inclusiv Curtea Supremă de Justiție), iar în baza art.135 alin.(1) lit.g) - *exclusiv Curtea Supremă de Justiție în baza propunerii judecătorei ordinare de a sesiza Curtea Constituțională*”.

⁴ M.O.,1997, nr.33-34, art.14

Prin această hotărîre Curtea a interpretat că doar Curtea Supremă de Justiție poate ridica în fața Curții Constituționale excepția de neconstituționalitate a actului normativ: “Dispozițiile art.135 alin.(1) lit.g) din Constituția Republicii Moldova relevă una din atribuțiile Curții Constituționale de a se pronunța asupra constituționalității legilor și altor acte normative cu caracter coercitiv, general și obligatoriu (adoptate sau emise de autoritățile publice centrale) ce au incidență asupra examinării unui litigiu de către o judecătoreie ordinară, procedura de control fiind inițiată pe cale de excepție de către această instanță *prin intermediul Curții Supreme de Justiție*”.

Potrivit art.140 din Constituție și art.28 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, toate hotărîrile Curții Constituționale sînt definitive și obligatorii. În mod deosebit, hotărîrile Curții Constituționale prin care sînt interpretate normele Constituției sînt obligatorii pentru toate autoritățile publice, inclusiv pentru Curtea Constituțională, deoarece exprimă sensul și voința legiuitorului constituant expusă în norma constituțională interpretată.

Curtea Constituțională remarcă că art.135 alin.(1) lit.g) este unica normă constituțională, care reglementează expres subiectul cu drept de sesizare pentru exercitarea atribuțiilor Curții. Prin urmare, Curtea Constituțională nu poate admite spre examinare sesizarea judecătorei asupra excepției de neconstituționalitate fără intermedierea Curții Supreme de Justiție sau fără modificarea Constituției. Or, fiind consfințită prin Constituție, competența Curții Constituționale nu poate fi revizuită printr-o lege organică.

Curtea Constituțională nu poate reține argumentul Judecătorei Fălești privind admisibilitatea sesizării directe, prin care se pune accentul pe necesitatea respectării dreptului persoanei la un recurs efectiv, reglementat de art.13 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale⁵. În Decizia din 4 decembrie 2006 “Asupra sesizării pentru interpretarea art.135 din Constituția Republicii Moldova”⁶, pronunțîndu-se asupra posibilității lărgirii cercului de subiecți cu drept de sesizare a Curții Constituționale și relevînd că “raționamentele prezumtive, ipotetice, oricît de logice ar părea, nu pot motiva interpretarea art.135 din Constituție”, Curtea Constituțională a subliniat că “abilitarea Curții cu atribuții în materia jurisdicției constituționale fără modificarea Constituției ar însemna de fapt revizuirea statutului constituțional al Curții, destinația și semnificația activității careia este de a garanta supremația Constituției”. Această constatare a Curții, însă, nu lipsește instanța de judecată de dreptul de a ridica excepția de neconstituționalitate prin intermediul Curții Supreme de Justiție și nu o dispensează de obligația de a respecta dreptul justițiabilului la un recurs efectiv.

⁵ Tratatul internațional, 1998, vol.1, p.341

⁶ M.O.,2006, nr.189-192, art.16

În Avizul nr.1 din 16 decembrie 2004 “Asupra proiectului de lege pentru completarea art.135 și modificarea art.136 din Constituția Republicii Moldova”⁷ Curtea Constituțională a menționat următoarele: “Procedura excepției de neconstituționalitate, prevăzută de jurisdicția constituțională, prin care cetățenii își pot exercita dreptul de sesizare a Curții Constituționale pentru apărarea drepturilor și libertăților încălcate, este condiționată de intermedierea Curții Supreme de Justiție, de remarcat în context

că nu a tuturor instanțelor de judecată, care, dacă ar fi antrenate în această procedură, ar putea contribui la eficientizarea justiției”.

⁷ M.O., 2004, nr.241, art.32

Proiectul de revizuire a Constituției nu a fost adoptat de Parlament, dar, în interpretarea expusă în avizul consultativ, invocat de autorul sesizării, Curtea Constituțională a admis posibilitatea sesizării Curții Constituționale de orice instanță judecătorească direct, fără intervenția Curții Supreme de Justiție, *însă numai după revizuirea Constituției*.

Având în vedere că în cadrul examinării prealabile a sesizării depuse de Judecătoria Fălești a fost constatată existența unor lacune în legislație, ce se datorează nerealizării unor prevederi ale Constituției, Curtea consideră necesar de a pronunța și o adresă.

Pentru considerentele expuse, conducându-se după prevederile art.135 alin.(1) lit.g) din Constituție, art.25, art.26 alin.(1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.38, art.61 alin.(3) și art.64 din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

DECIDE:

1. Nu se acceptă spre examinare în fond sesizarea Judecătoria Fălești privind excepția de neconstituționalitate a Legii nr.186-XVI din 29 iunie 2006 “Pentru modificarea și completarea Legii nr.1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice”.

2. Prezenta decizie intră în vigoare la data adoptării, este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac și se publică în “*Monitorul Oficial al Republicii Moldova*”.

PREȘEDINTELE

CURȚII CONSTITUȚIONALE

Dumitru PULBERE

Chișinău, 26 martie 2007.

ADRESĂ

La 13 martie 2007 Curtea Constituțională a fost sesizată de Judecătoria Fălești asupra excepției de neconstituționalitate a Legii nr. 186-XVI din 29 iunie 2006 “Pentru modificarea și completarea Legii nr.1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice”.

În cadrul examinării preliminare a sesizării Curtea Constituțională a constatat unele lacune în legislația în vigoare, care se datorează nerealizării unor prevederi ale Constituției Republicii Moldova.

Potrivit art.135 alin.(1) lit.g) din Constituție, Curtea Constituțională: “rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate, *sesizate de Curtea Supremă de Justiție*”.

În Hotărârea nr.15 din 6 mai 1997 “Cu privire la interpretarea art.135 alin.(1) lit.g) din Constituția Republicii Moldova”, în pct.6, Curtea Constituțională a explicat: “În cazul sesizării Curții Constituționale în baza art.135 alin.(1) lit.a) subiecți cu drept de sesizare pot fi organele indicate în art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională (inclusiv Curtea Supremă de Justiție), iar *în baza art.135 alin.(1) lit.g) - exclusiv Curtea Supremă de Justiție în baza propunerii judecătoria ordinare de a sesiza Curtea Constituțională*”. În dispozitivul acestei hotărâri Curtea a decis: “Dispozițiile art.135 alin.(1) lit.g) din Constituția Republicii Moldova relevă una din atribuțiile Curții Constituționale de a se pronunța asupra constituționalității legilor și altor acte normative cu caracter coercitiv, general și obligatoriu (adoptate sau emise de autoritățile publice centrale) ce au incidență asupra examinării unui litigiu de către o judecătoria ordinară, procedura de control fiind inițiată pe cale de excepție de către această instanță *prin intermediul Curții Supreme de Justiție*”.

Prin Legea nr.244-XVI din 21 iulie 2006 “Pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă al Republicii Moldova” Parlamentul a completat Codul de procedură civilă cu art.12¹, alin.(1) al căruia are următorul cuprins: “Dacă, în procesul judecării pricinii, se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova, iar controlul constituționalității actului normativ este de competența Curții Constituționale, *instanța de judecată este în drept să sesizeze*, în conformitate cu prevederile Codului jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională pentru a verifica constituționalitatea actului respectiv”.

Spre deosebire de Codul de procedură civilă, art.7 alin.(3) din Codul de procedură penală prevede: “Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului

constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se *informează Curtea Supremă de Justiție, care, la rîndul său, sesizează Curtea Constituțională*”.

Curtea Constituțională atrage atenția Parlamentului asupra inadvertenței privind procedura excepției de neconstituționalitate comise în Codul de procedura civilă, în raport cu Constituția, Codul de procedură penală și legislația în domeniu.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art.28¹ alin.(4) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.79 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională solicită Parlamentului să examineze prezenta adresă și să aducă la cunoștința Curții Constituționale, în termenul prevăzut de lege, decizia adoptată.

**PARLAMENTUL
REPUBLICII MOLDOVA**

**Adresa poștală:
str.A.Lăpușneanu, 28
MD 2004, Chișinău**

**Tel: 25-37-08
25-37-20**

**Fax: 25-37-46
E.mail: curtea@constcourt.md**

**PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE**

Dumitru PULBERE

Chișinău, 26 martie 2007.